

Via deze achterpoortjes betaalt u minder belastingen

10 september 2025

Wat zijn de populairste fiscale achterpoortjes in België? Knack vroeg het aan vijf experts. 'Het draait er meestal om wie het best gelobbyd heeft bij politici.'

De Belgische fiscaliteit lijkt vooral via de achterpoort bedreven te worden, met oneindig veel uitzonderingen en voordelen. Maar in tegenstelling tot wat veel mensen graag denken, worden die achterpoortjes niet door behendige fiscalisten en dure accountants ontdekt. Nee, ze worden, vaak op suggestie van die fiscalisten, in wetteksten geschreven en vormen zo uiteindelijk ons belastingstelsel.

Als het om regels gaat die netjes in de wet staan, kun je dan überhaupt wel van achterpoortjes spreken? Fiscaal advocaat Gerd D. Goyvaerts gruwet van het woord (zie kader) en hij is niet de enige fiscalist die enige reserves heeft bij de term. Advocaat en VUB-professor Michel Maus daarentegen vindt dat het woord perfect de lading dekt. 'Het is wat het is: achterpoortjes waarlangs mensen minder belastingen betalen dan ze anders verschuldigd zouden zijn. Ik zie niet per se in waarom dat een negatieve bijklank heeft, hoewel oneerlijke uitzonderingen ervoor zorgen dat Belgen die wel alle belastingen betalen gefrustreerd raken en uit woede zelf beginnen te frauderen. Onze zwarte economie is aanzienlijk groter dan die van onze buurlanden.' Economen hebben in tegenstelling tot fiscalisten doorgaans iets minder moeite met de term, misschien omdat ze er met iets meer afstand naar kijken. 'Een achterpoortje is voor mij een manier waarop iemand, zonder goede reden, aanzienlijk minder belastingen betaalt dan andere burgers die nochtans evenveel verdienen', zegt Kevin Spiritus, econoom aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. 'Dat creëert meestal niet alleen een probleem van rechtvaardigheid, maar ook van economische inefficiëntie. Het draait er meestal om wie het best heeft kunnen lobbyen bij politici.'

We zullen heel eenvoudig beginnen: er zijn maar heel weinig werknemers die op het einde van de maand alleen een brutoloon krijgen uitbetaald. Daar komen vaak nog andere voordelen bovenop. Politici zeggen al decennia dat ze de belastingen op arbeid willen verlagen, maar in de praktijk blijkt het makkelijker om in de plaats daarvan nieuwe voordelen uit te vinden. 'Niet alle extralegale voordelen zijn hetzelfde, maar vooral de wildgroei is vandaag funest', vindt Ive Rosseel, fiscalist bij het ACV. 'Er staat vandaag geen rem op. Het gaat allang niet meer alleen over een smartphone en een laptop. Sociale secretariaten zijn ook heel bedreven in het bedenken van zulke voordelen. Goed verdienende werknemers krijgen via hun werk de grootste voordelen aangeboden: aandelenopties, poetshulpen, een crèche voor de kinderen, iemand die de tuin komt onderhouden of zelfs gewoon een huis voor de manager.'

De klassieker onder deze extralegale voordelen in België is natuurlijk de bedrijfsauto. Het Planbureau berekende het deze zomer nog maar eens: de overheid loopt door dat voordeel drie tot zes miljard euro mis. 'Met zo'n fiscaal voordeel probeert de wetgever het probleem van dure lonen op te lossen, maar hij creëert daarmee nieuwe problemen', zegt Filip Debelva, hoofd van het Instituut voor Fiscaal Recht van de KU Leuven. 'Er rijden ondertussen meer dan 500.000 bedrijfsauto's op onze wegen. Wat is de impact daarvan op het klimaat? Wat is de impact op

onze mobiliteit? En op de schatkist? Dat is allemaal reëel, maar geen enkele politicus wil zo'n voordeel natuurlijk van zijn kiezers afpakken.' Is het niet wat flauw om te beweren dat al die voordelen voor loontrekkenden via achterpoortjes worden uitgedeeld? Michel Maus vindt van niet. 'In vergelijking met een managementvennootschap zijn dat misschien wat prullen,' zegt hij, 'maar er zijn genoeg mensen die ook naast die klassieke voordelen vallen. Neem een willekeurige straat in Vlaanderen met rijwoningen: in het ene huis woont een leraar en daarnaast een werknemer met bedrijfswagen, laptop en smartphone van de zaak. Die leraar kan zich serieus benadeeld voelen, en niet geheel onterecht.'

Goede verdieners in België kunnen ook voor een groot deel ontsnappen aan de personenbelastingen, en doen dat ook steeds vaker. Ze hoeven daar alleen een managementvennootschap voor op te richten, waardoor hun inkomen in de vennootschap komt te zitten en tegen lagere tarieven belast wordt. 'Dit is het standaardadvies dat veel zelfstandigen en zelfs hoge kaderleden van hun accountant krijgen', zegt Mark Delanote, fiscaal advocaat en professor aan de UGent. 'Het is in België zeer eenvoudig om arbeidsinkomsten met een vennootschap te veranderen in vermogensinkomsten, met alle voordelen van dien. Dat is een conceptueel probleem in onze wetgeving, uiteraard aangewakkerd door de hoge lasten op arbeid, waar de politiek niet heel veel aan wil doen.'

De regering-De Wever heeft de regels een heel klein beetje strenger gemaakt, maar daarvoor werd het alleen maar aantrekkelijker en voordeliger om een managementvennootschap op te richten. Vorig jaar waren er al meer dan tachtigduizend. 'In Duitsland kijkt de fiscus door zo'n vennootschapsconstructie voor een eenmanszaak heen en worden die inkomsten gewoon aan de inkomensbelasting onderworpen. Er zijn goede redenen om een vennootschap op te starten, maar een fiscaal voordeel zou er niet een van mogen zijn.'

Het statuut dat tien jaar geleden is uitgewerkt om zwartwerk in de horeca tegen te gaan, is zo voordelig dat zwartwerk inderdaad overbodig werd. Iedereen die al vier vijfde elders werkt of gepensioneerd is, kan als flexwerker bijna onbelast bijverdienen. Met elke nieuwe regering worden de regels iets soepeler en de sectoren waarin flexwerk mogelijk is talrijker. Ondertussen hebben bijna tweehonderdduizend Belgen een flexi-job. Zij betalen geen belastingen of sociale bijdragen, alleen de werkgever betaalt werkgeversbijdragen. Op die manier is het voordeliger om ergens vier vijfde te werken en de vijfde dag te flexwerken dan een voltijds contract aan te nemen.

'Dit systeem slaat echt nergens op', vindt Spiritus. 'In mijn ogen past dat in een verrottingsstrategie van partijen als Open VLD: een hoog basistarief voor belastingen, maar iedereen wel uitzonderingen geven. Het is hetzelfde als de jaarlijkse discussie over hoeveel uren studenten mogen werken zonder belastingen te hoeven betalen. In Nederland is dat ondenkbaar: studenten werken daar nog veel meer en betalen gewoon belastingen zoals iedereen.'

Nog zo'n bekend en veelbesproken voordeel - zeker in de wereld van de journalistiek - zijn de auteursrechten. Het is een regime dat werd bedacht om vooral kunstenaars te helpen, met het klassieke voorbeeld van de auteur die meerdere jaren aan een roman werkt. Als zijn boek eindelijk verschijnt, werden al zijn inkomsten vroeger in dat ene jaar zwaar belast. Met auteursrechten wordt een bedrag tot 75.000 euro in dat jaar maar belast aan een roerende

voorheffing van 15 procent. Het is een achterpoort die ondertussen ook werd ontdekt door mensen voor wie die niet bedoeld was: ook het schrijven van computerprogramma's door IT'ers, pleidooien door advocaten of zelfs tuinwerken worden in auteursrechten vergoed. 'Er zijn perfect legitieme redenen om voor een bepaalde groep een uitzondering te voorzien', zegt Delanote. 'Maar het is verdorie dan wel de taak van de wetgever om ervoor te zorgen dat die uitzondering ook alleen door die groep wordt gebruikt, en niet ongebreideld wordt ingezet door Jan en alleman. Helaas ontbreekt die sturing in België totaal.'

Debelva is kritisch voor alle fiscale regimes die voor één sector of niche worden uitgewerkt. Hij verwijst daarbij ook naar de zogenaamde karaattaks, een voordelig belastingregime voor de Belgische diamantsector. 'En de regering-De Wever heeft onlangs ook nog een voorkeursbehandeling goedgekeurd voor fondsenmanagers van beleggingsfondsen. Fondsenmanagers zijn nochtans geen kleine jongens die een zetje in de rug nodig hebben, dat zijn grootverdieners.'

De experts die we spraken, noemden erfenisrechten een speeltuin met wel heel veel achterpoortjes. Die belastingregels, al een hele tijd een Vlaamse bevoegdheid, zien er even Belgisch uit als alle andere. 'Daaromtrent is echt een hele sector ontstaan van successieplanning', stelt Maus vast. Hij geeft een voorbeeld dat wijst op de grote verschillen die snel kunnen ontstaan. 'Stel dat een vader sterft in een tragisch verkeersongeval en zijn dochter een miljoen euro nalaat. Zij zal daar 222.000 euro van moeten afgeven aan de fiscus. Maar stel dat diezelfde man niet sterft in het verkeer, maar een ongeneeslijke ziekte heeft en hij zijn dochter dat miljoen nog bij leven kan schenken. In dat geval betaalt zij daar 30.000 euro van aan de fiscus. Dat is een groot en eigenlijk niet uit te leggen verschil. Ik stel mij in ieder geval ethische vragen bij zo'n wetgeving.'

Een uitzondering die onlangs door Vooruit in de Vlaamse regering ter discussie werd gesteld, zijn de familiebedrijven. Zij kunnen aan een wel heel voordelig tarief worden geërfd, omdat de wetgever niet wil dat familiebedrijven van de ene op de andere generatie verloren gaan. Ive Rosseel van het ACV pleit al jarenlang voor strengere regels. 'Familiebedrijven zijn echt booming business, dat achterpoortje wordt elk jaar groter', zegt hij. 'Hun aantal is de laatste jaren echt geëxplodeerd, omdat een aantal regels versoepeld zijn of door rechterlijke uitspraken teniet zijn gedaan. Vroeger mocht een zaak bijvoorbeeld enkel worden doorgegeven als dezelfde activiteit ook werd voortgezet, maar dat hoeft niet meer. Een dokter kan zijn managementvennootschap doorgeven aan zijn kinderen, die daar vervolgens een frituur van maken. Dat is perfect legaal, maar gaat natuurlijk helemaal in tegen het idee waarom familiebedrijven tegen een verlaagd tarief geërfd moeten kunnen worden.'

Alle inkomsten uit vermogen worden in België op heel verschillende manieren belast, en iedereen heeft maar uit te zoeken, of aan een accountant te vragen, welk achterpoortje voor hem of haar het handigst uitkomt. Voordelig pensioensparen is daar eigenlijk al een voorbeeld van, vindt Debelva. 'Die kortingen kosten de overheid allemaal veel geld. Moet dat echt gaan naar mensen die al geld opzij kunnen zetten', vraagt hij zich af.

Is het kadastraal inkomen ook een achterpoortje? Er valt zeker iets voor te zeggen. Het kadaster bepaalt onder andere hoe zwaar iemand belast wordt op de woningen of appartementen die hij

verhuurt. Alleen zijn die data voor het laatste geactualiseerd in 1980, op basis van cijfers uit de jaren zeventig. De wet stelt nochtans dat die cijfers opnieuw moeten worden aangepast, maar niemand durft zich daaraan te wagen. De bedragen worden alleen geïndexeerd, wat in vele gevallen voor een zware onderschatting zorgt. Het is een van de redenen waarom vastgoed aankopen om te verhuren een lucratieve investering van uw vermogen is. 'Dat zorgt in de meeste gevallen voor een serieuze onderschatting van de werkelijke huurinkomsten', vindt Maus. 'U kunt dat gerust een achterpoortje noemen.'

De regering-De Wever kwam voor de zomer een ontwerp voor de meerwaardebelasting overeen. Er was meteen veel kritiek over de complexiteit van de belasting, maar dat biedt natuurlijk ook kansen. De meest in het oog springende uitzondering: iemand die twintig procent of meer van de aandelen bezit, komt in een veel voordeligere tariefschaal terecht. 'Het is inderdaad geen schoon beestje geworden', zegt Delanote. Hij adviseerde de vorige regering nog over een fiscale hervorming. 'Ik begrijp wel dat de regering met zo'n uitzondering ondernemers wil ontzien, maar die drempel is echt niet uit te leggen. De focus moest liggen op de actief gecreëerde ondernemingswaarde. Wat met ondernemers die minder dan twintig procent in eigen handen hebben? En waarom zou iedereen met meer aandelen per se een ondernemer zijn? Misschien zijn die mensen niet eens actief bezig met het bedrijf waar ze aandelen van hebben. Lang niet elke vennootschap is trouwens een echt actieve onderneming. Het is totaal arbitrair.'

Econoom Spiritus begrijpt niet waarom alle ondernemers zo'n korting moeten krijgen, in de plaats van gericht in te zetten op innovatie. Hij voorziet dat we straks pas zullen weten waar de achterpoortjes, of sluiptwegen, voor deze belasting precies zitten. 'Fiscalisten zullen het een en ander proberen', voorspelt hij. 'De ene is al wat agressiever dan de andere. In de Verenigde Staten bestaat al een meerwaardebelasting en daar zien we dat aandeelhouders op de beurs artificiële verliezen creëren, om die vervolgens van hun winsten te kunnen aftrekken. In België kan die speculatieve strategie leiden tot een hogere heffing, maar ik twijfel er niet aan dat we nog andere trucs te zien zullen krijgen.'

Michel Maus zei het al: zo veel mensen achterpoortjes zien gebruiken, geeft andere Belgen een, misschien flauw, excuus om dan maar zelf te frauderen. Dat zijn geen achterpoortjes meer, dat zijn tunnels die al dan niet met behulp van accountants gegraven worden. Frauderen mag trouwens, merkt Ive Rosseel nog op, als u het tenminste beperkt tot 2500 euro aan zwart geld. 'Als de fiscus erachter komt dat u geld niet hebt aangegeven, maar u blijft onder die grens, dan krijgt u geen belastingverhoging opgelegd. Met andere woorden: iedereen kan voor dat bedrag frauderen. Betalen in cash mag trouwens ook nog altijd tot 3000 euro. Daar zal ook niemand vragen over stellen.'